

Левчук Юлія Леонідівна,
Хмельницький національний університет,
магістрант
Науковий керівник:
Олійник Андрій Володимирович, старший викладач
кафедри фінансів, банківської справи та страхування

ЕЛЕМЕНТИ БАНКІВСЬКОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В СИСТЕМІ КОРПОРАТИВНИХ ВІДНОСИН

Як свідчать наукові дослідження, розвиток банківництва залежить не лише від банків та клієнтів. Досить помітну роль у їх взаємодії відіграють інфраструктурні елементи банківської системи, які створюють передумови для ефективного розвитку банківської діяльності. Інфраструктура банківської системи виникла об'єктивно у процесі еволюційного розвитку банківської справи та технологій і сьогодні відіграє важливу роль у банківській діяльності. Основним завданням інфраструктури банківської системи є забезпечення належного виконання своїх зобов'язань учасниками ринку.

Забезпечення ефективної діяльності банківської системи потребує дедалі більших ресурсів, що зумовлює значні навантаження на банківські установи, які надають великий спектр банківського обслуговування на основі інформаційних технологій, з високим рівнем мобільності, ризиків та якості послуг. В умовах інтеграції банківської системи України у світову спільноту саме рівень розвитку банківської інфраструктури визначає потенційні можливості ефективної діяльності та конкурентоспроможності банківських установ.

Аналіз наукової літератури показав, що сьогодні існують різні підходи до тлумачення терміна «інфраструктура». Більш того практично всі науковці визнають, що інфраструктура є обов'язковим компонентом будь-якої економічної системи та акцентують увагу на багатоплановості даного терміна. З одного боку, він означає створення фундаментальних основ для виконання суб'єктами економіки своїх функцій; з іншого, є певними послугами, які надає суб'єктам економіки спеціальний багатогалузевий комплекс, який забезпечує безперебійний і стійкий перебіг бізнес-процесів.

Визначаючи сутність банківської системи, О. І. Лаврушин вперше ввів для її визначення поняття банківської інфраструктури, фактично довівши факт існування нового самостійного економічного явища в практиці банківництва [1]. Ми вважаємо, що визначення банківської інфраструктури лише як сукупності економічних суб'єктів, що забезпечують функціонування банків є неповним. Залишається поза увагою питання як конкретно впливає банківська інфраструктура на забезпечення ефективного функціонування банківської системи.

О. В. Дзюблюк також визначає банківську інфраструктуру як допоміжну ланку, що входить до банківської системи, яка не відноситься до рівня центрального банку та рівня банків другого рівня [2, с. 77]. На нашу думку, останнє протиставляється у даному визначенні попередньому, адже якщо банківська система складається з двох рівнів і банківська інфраструктура не входить до них, то постає питання де її місце?

У той же час деякі вітчизняні науковці включають банківську інфраструктуру до складу банківської системи України, що є дискусійним. Очевидно, якщо банківську інфраструктуру включити до складу банківської системи, то це порушить ієрархічність системи (інфраструктуру ми не можемо віднести ні до одного з рівнів) та системність (передбачає властивість елемента володіти всіма ознаками системи). Виходячи з цього, можна стверджувати, що банківська система є допоміжною ланкою, яка створює необхідні умови для ефективної банківської діяльності, однак не входить до складу банківської системи України.

Аналізуючи банківську інфраструктуру за її складом, можна зробити висновок, що у кожного її елемента існує своє призначення, але не всі елементи об'єднані єдиною метою забезпечення ефективного функціонування банківської системи, адже вони орієнтовані на збільшення своєї власної прибутковості. Так С. І. Ходакевич вважає, що «елементи банківської

інфраструктури створюються у відповідності з різними завданнями», серед яких «організації, що допомагають учасникам ринку в пошуку необхідного продукту та послуги з найкращими умовами (рейтингові агентства, кредитні брокери); організації, що знижують ризики і оптимізують діяльність банків (бюро кредитних історій, колекторські агентства, фірми, що здійснюють технологічні новації і технічне обслуговування кредитних організацій, рейтингові агентства, страхові компанії)» [3, с. 136].

За результатами проведеного нами дослідження пропонується уточнене визначення інфраструктури банківської системи: «Банківська інфраструктура – сукупність підприємств, агентств і служб, які забезпечують технологічне здійснення банківських операцій і банківську діяльність необхідними матеріально-технічними та інформаційними ресурсами, нормальні умови відтворення банківських ресурсів у вигляді руху грошових потоків, посередницькі послуги для банків на різних сегментах ринку, безпеку банківської діяльності, в цілому виконання банківським сектором покладених на нього функцій (ефективний перерозподіл ресурсів та ризиків у часі та просторі) та визначається стійкістю до впливу негативних чинників» [4, с. 230].

Нами встановлено, що на даний час у наукових публікаціях відсутній чітко-визначений склад елементів банківської інфраструктури. Деякі науковці відносять до банківської інфраструктури банківські асоціації та союзи. В Україні сьогодні зареєстровані і працюють такі банківські асоціації: Асоціація українських банків (АУБ), Український кредитно-банківський союз (УКБС), Незалежна асоціація банківських установ (НАБУ). Основним статутним завданням банківських асоціацій є надання допомоги банкам-членам у вирішенні поточних питань їх діяльності та лобювання інтересів банківської спільноти на державному рівні - йдеться про Національний банк України, Верховну Раду, Кабінет Міністрів України, Міністерство Фінансів. Всі банківські асоціації є самоврядними громадськими неприбутковими організаціями і покривають свої операційні витрати за рахунок членських внесків. Тому ми вважаємо, що банківські асоціації не можуть бути віднесені до банківської інфраструктури, а є органами самоврядування банківської системи у відповідності з тими завданнями, які вони виконують.

До основних елементів банківської інфраструктури відносить: дочірні компанії банків, фінансові супермаркети, автоматизовані банківські системи, системи міжбанківських розрахунків, системи дистанційного обслуговування клієнтів, системи управління кадровою політикою банку. На нашу думку система управління кадровою політикою банку відноситься до компетенції Ради та Правління банку, а організації (навчальні заклади), що готують фахівців для банків можуть входити до складу банківської інфраструктури.

Отже, до банківської інфраструктури мають бути віднесені дві групи установ. Першу складають ті, що функціонують у сфері торгівлі грошима, формуючи, як і на ринку цінних паперів, відповідні умови довіри між банками та їх клієнтами. До них можна віднести фонди гарантування вкладів в установах банків і бюро кредитних історій. Другу групу складають установи, що надають підтримку банкам у їх діяльності: кредитні брокерські компанії; оцінювачі вартості заставного майна; страхові компанії; колекторські фірми; компанії, що спеціалізуються на міжнародних переказах коштів.

Ми вважаємо, питання віднесення до банківської інфраструктури фонду гарантування вкладів є дискусійним. Якщо брати фонд гарантування вкладів у якості організації, що виконує лише страхову функцію, то так це можливо. Фонд гарантування вкладів фізичних осіб в Україні виконує крім функції страхування вкладів ще й інші, зокрема за рішенням НБУ, на рівні тимчасової адміністрації здійснює антикризове управління неплатоспроможними банками та ліквідацію банків у випадку банкрутства. Тому, в реаліях вітчизняної банківської системи, Фонд гарантування вкладів фізичних осіб може претендувати на роль другого наглядового органу, на першому рівні банківської системи, поряд з НБУ. Однак це має бути прийнято на рівні закону.

Список використаних джерел

1. Лаврушин О. И. Деньги, кредит, банки : [учебник] / под ред. О. И. Лаврушина. – М. : Финансы и статистика, 1998. – 464 с.

2. Дзюблюк О. В. Організація грошово-кредитних відносин суспільства в умовах реформування економіки / О. В. Дзюблюк. – К. : Поліграф-книга, 2000. – 512 с.
3. Ходакевич С. І. Банківська інфраструктура України на сучасному етапі / С. І. Ходакевич // Вчені записки : зб. наук. праць. – К. : КНЕУ, 2013. – № 15. – С. 134–141.
4. Олійник А. В. Теоретико-концептуальні засади інфраструктури банківської системи / А. В. Олійник, Ю. Л. Левчук // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2018. – № 2. – С.224-232.